

Бъдещето на земляните

Настоящият брой на списание „Социологически проблеми“ има за свой главен герой Негово Величество КЛИМАТА. Тази така често повтаряна през последните няколко десетилетия дума „климат“ се е превърнала в клише с огромен политически залог и с нарастващ потенциал да промени света (Дома), в който живеем.

Промените в климата, известни още като „глобалното затопляне“, превръщат разчетите на настоящето в наситен със събития календар за бързо реагиране с цел спасяването на бъдещето на човечеството (бъдещето на земляните). Но въпреки залога си разговорът за климата въобще не е лесен. Алармизмът среща скептицизма, зеленото – кафявото, пламенният идеализъм – откровения гняв. Точките на тези слабо ефективни, но силно емоционални срещи рядко биват свързвани в политически релевантна линия. Доколко е възможно провеждането на единно действие, което да обедини Човечеството в името на Земята, светът предстои да разбере. Междувременно броячът е стартиран и акселерацията застрашава полезността на всяко закъсняло усилие. „И все пак – чуват се силни гласове, тревогата е лош съветник! Не трябва да прибързваме. По-добре по-ранен постапокалипсис, отколкото никакъв!“.

Ускоренията на промените в природата настояват за нови, „по-бързи“ разкази, част от които апелират към ревитализирането на стари етически категории в контекста на един нов универсализъм. Опитите за валидиране на единния метаразказ за Климата като общочовешка грижа произвеждат разнообразни наративи с различен емоционален и политически заряд. Но могат ли траекториите на въображението да се активират от очакванията за (пост) апокалипсис и да победят апатичния релативизъм, настанил се в сърцевината на постмодерното мислене?

Именно тук се разкрива една от най-важните неспособности на нашето време: неспособността на политиците да се справят с представителството на конфронтиращите се групи от хора по въпросите за климата. Разкриването на тази неспособност превръща усещането за тревожност в чувство за обреченост. А подобно чувство често води до разбягване на политическото в теми-убежища, включително чрез връщане към „важните“ разговори на геополитиката, национализма и господството на почвата.

Новите рискове няма да преминат от само себе си, докато се увличаме в ретромечти по изгубени империи. Климатичните промени акумулират своя ефект и макар да го разпределят понякога локално (със сигурност някои части на Земята в краткосрочен и средносрочен план могат да извлекат ползи от нарастващата средна температура на планетата), те изискват най-трудното: да възприемаме себе си като земляни. Не става въпрос за еднократно сублимно преживяване на „общоземното“, каквото изпитваме след гледането на „междувъзведен“ сериал или на мултимилионен по бюджета си блокбастър. Става въпрос за непопулярно ежедневно усилие по удържане на често невидимата пространствено-времева общност на земляните, чиято рутина следва да се впише в културния фон на всяка общност, споделяща глобуса на нашата планета.

Процесите на детериториализация и планетаризация на почвата, както посочва и Бруно Латур, изискват „приземяване“ на политиката и обръщането ѝ към проблема за спасяването на Дома: защото номад (все още?) можеш да бъдеш само на планетата Земя. Представите за непрозрачността на „човека с права“, който може всичко, както и желанието за бързо усвояване на живота като пълноценно лично преживяване, трябва да бъдат съобразени с нарастващия драматизъм на разказа за бъдещето на земляните.

Колкото и да разчитаме, че този процес по съвместяване, по напасване на старите идеологии с новите предизвикателства, ще се случи „естествено“: според повелите на технологиите и правото, той преди всичко изисква съзнателни и преднамерени усилия, положени в научните полета на философията и социологията.

Настоящият брой на списание „Социологически проблеми“ е плод именно на такова съзнателно и преднамерено усилие на български философи и социолози, както и на тяхното желание да се включат, на български език, в може би най-важния разговор за бъдещето на Земята: разговора за климата.

И да провокират читателите си с въпроси като този:

Светът на МОЛ-а или светът на гората: кой ще изберем, в кой ще продължим напред, кой ще ни спаси? Нас, земляните.

Стоян Ставру